

הלכות ביים שבת טיש

גליון מס' 39

פרשת כי תשא •••• אקטועלע הלכות צו פארברענגען מיט די גאנצע משפחה ••••

פרשת כי תשא

יו"ל ע"י חברת יגדיל תורה דחסידי בעלזא - אנטווערפן בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
להערות והארות טל': 32488417322 + מייל: shabbestish@gmail.com

שאלות ותשובות ליום השבת

הלכות ראש חודש

1. אויב מען האלט אינמיטן פסוקי דזימרה ווען די מנין האלט ביי הלל, דארף מען זאגן הלל מיט די ציבור?

מען זאל זאגן הלל מיט די ציבור אבער מען זאל נישט זאגן די ברכה פון אנהייב און פון סוף הלל, ביי די טעג וואס מען זאגט גאנץ הלל, זאל מען זאגן הלל נאכן דאווענען ביחידות.

2. איינער וואס האט פארשפעטיגט די מנין און זאגט הלל ביחידות אין בית המדרש, וויאזוי דארף מען זאגן די פסוקים פון "הודו לה' כי טוב"?

מען זאל זעהן צו רופן צוויי מענטשן און פאר זיי פארזאגן די פסוק פון הודו וכו' און זיי זאלן ענטפערן "יאמרו" וכו' אזוי ווי דער בעל תפילה זאגט פאר, אויב מען דאוונט אינדערהיים אדער עס איז נישט דא קיין מענטשן מעהר אין שול, דארף מען נישט נאכזוכן נאך זיי.

3. ווען מען זאגט הלל מעג מען מפסיק זיין פאר דברים שבקדושה, אמן אדער ברכו?

ביי די טעג וואס מען זאגט נישט גאנץ הלל, מעג מען מפסיק זיין אינמיטן הלל אויף אלע אמן'ס פון הויכע שמונה עשרה, קדוש קדוש, ברוך כבוד פון נקדישך, אמן יהא שמיה רבא, ברכו, אמן נאך דאמירן בעלמא פון קדיש, ביי די טעג וואס מען זאגט גאנץ הלל זעה ביי די תשובה אין לשון הקודש, אויף די קומענדיגע זייט.

4. דארף מען זאגן הלל שטייעדיג? מעג מען זיך אנלענען אויף א טיש אדער א סטענדער בשעת'ן זאגן הלל?

מען דארף זאגן שטייעדיג, [חוץ פון פסח ביינאכט וואס מען זאגט זיצענדיג ווייל מען זאגט נישט הלל גאנץ הלל אויף די סדר האט מען נישט מטריח געוועהן די עולם צו אופשטיין און זיך אראפזעצן אפאר מאל אינמיטן די סדר נאכט] במקום הצורך מעג מען זיך אויך אנלעהנען אויף א סטענדער אדער א טיש.

שאלות ותשובות לליל שבת

הלכות ראש חודש

א. וואס איז דער טעם אז מען זאגט נישט גאנץ הלל ראש חודש?

וויבאלד ר"ח זאגט מען הלל ווייל עס איז א מנהג און נישט מעיקר הדין, פארדעם לאזט מען אויס צוויי מזמורים, מען לאזט אויס "לא לנו און "אהבתי" [ווייל א חלק פון די צוויי מזמורים ווערן איבערגעזר'ט און די קומענדיגע פסוקים].

ב. זענען ווייבער מחוייב צו זאגן הלל?

ניין, חוץ הלל פון פסח ביינאכט [ווייל זיי זענען אויך געוועהן ביי די נס].

ג. מעג מען עסן נאך שחרית פארן זאגן הלל?

ניין [ווייל עס געהערט צו שחרית], קאווע אדער טיי מעג מען. אויב מען פילט זיך שוואך מעג מען עסן.

ד. איינער וואס דאווענט ראש חודש ביחידות, מעג זאגן הלל מיט א ברכה?

ראש חודש וואס מען זאגט הלל נאר וועגן א מנהג, איז אן מחלוקת אויב מען זאגט הלל מיט אן ברכה פירן זיך אסאך וואס מוזן דאווענען ביחידות אדער ווייבער וואס זאגן הלל, צו זאגן מיט א ברכה. (דער בעלזער רב ז"ע פלעגט זאגן פאר די משמשים וואס האבן געדאוונט ביחידות צו זאגן הלל אן קיין ברכה).

ה. אויב מען איז געקומען שפעט אין בית המדרש, און די מנין האלט שוין ביי הלל, ווען זאל מען זאגן הלל?

מען זאל קודם זאגן הלל מיט די ציבור און דערנאך דאווענען שחרית [על פי קבלה זאל מען נאך שחרית זאגן נאכאמאל הלל אן קיין ברכה].

ו. מעג מען זאגן הלל פון אויסעווענדיג?

אויב מען קען קלאר די פסוקים פון אויסעווענדיג, און מען וועט נישט צוקומען צו קיין טעות, מעג מען זאגן אויסעווענדיג.

ז. איינער וואס האט אנגעטוהן תפילין, און ער הערט די צבור זאגן "כתר" מעג ער מיטזאגן?

לכתחילה זאל מען אויסטוהן די תפילין, אויב מען האט נישט קיין צייט עס אויסצוטוהן און מען זאגט שוין כתר, זאל מען אוועקרוקן אביסל די תפילין פון פלאץ און אזוי זאגן כתר.

מעשה רב

פסח ביי די סדר נאכט האט הרה"ק דער אמרי אמת זי"ע פון גור נאכגעזאגט בשם זיין טאטע דער שפת אמת זי"ע, אז ווען מען זאגט "אנא ה'" ביי הלל קען א איד אויסבעטן און אויספועל'ן אז דער אייבישטער זאל איהם צוהערן צו זיין געבעט, האבן די חסידים געמיינט אז דער רבי מיינט די פסוק פון "אנא ה' הושיעה נא", אבער דער רבי האט זיי געזאגט אז ער האלט אז עס מיינט די פסוק פון "אנא ה' כי אני עבדך".

שאלות ותשובות בלשון הקודש

שאלות לליל שבת

א. מה הטעם שאין אומרים הלל שלם בראש חודש?

נהגו לקרוא את ההלל בימי ראש חודש כדי לפרסם שהוא ר"ח (מאירי תענית פ"ד מ"ה, השגות הראב"ד על הרמב"ם הל' ברכות פ"א ה"ט"ו, ובשל"ה הק' מס' תמיד עמוד התפילה אות קעד כ' הטעם שבמועדים אומרים הלל משום שדוד אמרו ברוח הקודש על יציאת מצרים, והמועדים הם זכר ליציאת מצרים, וראש חודש הוא גם זכר ליציאת מצרים, כיון שעל ידי קביעות החודשים יודעים מתי יחולו המועדים), וכיון שקריאה זו היא רק ממנהגא ולא מדינא דכתיב 'השיר הזה יהיה לכם כליל התקדש חג' וילפ' מינה שרק יום המקודש לחג (שאטור בעשיית מלאכה) טעון שירה אין אומרים הלל שלם רק מדלגים כמזמורים (ובלבוש כ' עוד טעם משום שהוא יום סליחה וכפרה לכפר על התינוקות משום אסכרה שהיה רגיל ליפול עליהם, וקרוב ראש חודש מכפר עליהם, וכיון שהוא יום כיפור וסליחה, הוי כמו ראש השנה ויום הכיפורים שהם ימי הדין, ואין אומרים שירה גמורה), ונהגו לדלג מלא לנו' עד 'ירא ה'... עזרם ומגינם הוא, ומ'אהבת' עד 'כל האדם כוזב' (ש"ע ומ"ב ס"ב) משום שחלק בעשייתם הנאמרים בפסוקים אלו נאמרים גם בפסוקים הבאים (א"ר אות י"ב), ודיני אמירת הלל יתבארו להלן באריכות.

ב. האם נשים אומרות הלל בר"ח?

נשים פטורות מאמירת ההלל בר"ח ובשאר ימים טובים כמו שאר מצוות עשה שהזמן גרמא, מלבד הלל של ליל פסח שהלל זה נאמר על נס יציאת מצרים, ואף הן היו באותו הנס, ומ"מ רשאיות לחייב את עצמן באמירת ההלל, ואף מותרות לברך הברכות שלפניה ושלאחריה כמו שאר מצוות עשה שהזמן גרמא (בה"ל ד"ה הלל, עיי"ש שהעיקר סובר שב"ח לא יברכו, ולא נהגו כדבריו, ומ"מ כיון שאמורת הלל ביחידות דינם לענין ברכה כמו יחיד האומר הלל בר"ח המבו' להלן).

ג. האם מותר לטעום לאחר תפילת שחרית קודם אמירת ההלל?

אין לאכול לאחר תפילת שחרית קודם אמירת ההלל כמו שאטור לאכול קודם תפילת שחרית - משום שהלל שייך לתפילת שחרית, ומי שחולש ליבו מותר לאכול כדין אכילה קודם התפילה המבו' בס"י פ"ט (בה"ל ד"ה וקרוין). מותר לשתות משקין שאינם חשובים קודם אמירת ההלל, ובכלל זה, שתיית מים, קפה ותה ושתית שאר משקין ממותקים ראוי להחמיר אם אין בזה צורך גדול (עיי"ש פ"ט, מ"ב סק"ב).

ד. המתפלל ביחידות, האם מברך על אמירת ההלל בראש חודש?

הקדמונים נחלקו אם מברכים על אמירת ההלל בר"ח ו"א שכיון שקריאה זו היא רק מנהג אין מברכין על המנהג, ו"א שמברכין (כמו שמצינו שמברכין על יו"ט שני אף שהוא מנהג), ויש מחלקים בין הלל הנאמר בציבור להלל הנאמר ביחידות, ולמעשה, נהגו לברך בכל אופן (עיי"ש שעה"צ אות א'), ומ"מ להתחיל ראוי להשתדל לומר את ההלל עם הציבור לחוש לדיעות הסבורות שמברכין רק בציבור (ש"ע ומ"ב ס"ב, אכן, ראוי לציון מה שכתב בס' בקודש פנימה חלק ב' עמ' רסב שכ"ק מרו' מור"א ז"ע לא היה מברך על ההלל של ראש חודש כשהיה מתפלל ביחידות, אלא היה אומר 'ברוך אתה... העולם אשר קדשנו', וכן לא היה מזכיר את השם בסיום ההלל בברכת 'הללוך', וכן היה מורה למשמשים בקודש, אם אירע להשתדל בראש חודש ביחידות, שלא לומר ברכה על קריאת ההלל תחילה (סוף), ומטעם זה ראוי לכל אדם להשתדל להתחיל אמירת הלל יחד עם הציבור בימים אלו כי אם יתחיל באמירת ההלל כשהציבור אוחזים באמצע הלל יש לחוש דיש לו דין 'אחיד' (מאירי ברכות יד, עיי"ש).

אם אינו יכול לילך להתפלל בציבור בשום אופן יש להקל שיכול לברך על ההלל לפניו ולאחריה דאף שאין חיוב מדינא יכול לחייב עצמו ולומר בברכה ולא גרע מנשים המברכות על מצות עשה שהזמן גרמא (שעה"צ סימן תכ"ב אות י"ג בשם החתומות), וכל שכן, שאם מתפלל בציבור ולא התחיל לומר הלל יחד עם הציבור שיכול לברך כי דעת הרבה פוסקים שכל זמן שהציבור לא סיימו אמירת ההלל חשיב כאמירה בציבור (ממכא במאירי שם).

ה. המתאחר לבית הכנסת ומגיע כשהציבור אוחזים בהלל, מתי יאמר הלל?

אם נתאחר לביהכ"נס והגיע כשהציבור עומדים להתחיל באמירת ההלל וה"ה אם נזכר בסוף חזרת הש"ץ שלא הזכיר 'עלה ויבוא' בשמו"ע (דעת תורה, ס"י תכ"ב) יקרא תחילה הלל עם הציבור ואח"כ יתפלל כאמור לעיל, שלכתחילה יש להשתדל לומר את ההלל עם הציבור (מ"ב ס"י תפ"ח, סק"ג, וס"י תכ"ב, סקט"ו), ואחר שמו"ע יחזור ויאמר הלל בלא ברכה (משמרת שלום, מובא בסידור עבודת ה', ועיי"ש בה"ל ס"י תכ"ב סקט"ו שכתב שע"פ קבלה אין לומר הלל רק לאחר שמו"ע [אפי' יצטרך לאמרו ביחידות] ולדעתו אין לומר ההלל כלל קודם התפילה), ואם יכול להתפלל במנין אחר על הסדר יתפלל במנין אחר (שעה"צ ס"י תפ"ח, אות ד' לגבי המבואר להלן סעיף כ', ומסתבר דה"ה הכא), ובאופן שהשעה מאוחרת וחושש שיעבור זמן תפילה אם יאמר הלל עם הציבור יתפלל תחילה בכל אופן ואח"כ יאמר הלל ביחידות כפרטי הדינים דלעיל (מ"ב, שם, שעה"צ ס"י תכ"ב אות ט"ו).

אי אתה רשאי לאמר על פה' משום פסוקים אלו שגורים בפי כל, ומ"מ יש להזהר שלא לעשות כן רק אם הוא בטוח שלא יטעה כלל באמירת ההלל ע"י הקדמת תיבה לחברתה, או שיחסר איזה תיבות כאמור לעיל, או שיטעה בין הפסוקים שב'ל' לנו' לפסוקים הדומים להם בתהלים קל"ה (בה"ל ס"י מ"ט ד"ה כנון).

יא. כיצד ינהג מי שהוא לבוש בתפילין כשהציבור אוחזים בקדושת 'כתר'?

נוהגים לחלוץ התפילין לפני תפילת מוסף כמו שאין מניחים תפילין ביו"ט מפני שהוא בעצמו אות, כן יש לנהוג בר"ח לכה"פ בשעה שמזכירים קרבנות היום (וזכירה זו היא עצמה אות), ועוד, שכיון שאומרים קדושת 'כתר' אין נכון ללכת בכתר של תפילין, ומי ששכח והתחיל להתפלל מוסף עם התפילין אין צריך לחלוץ התפילין באמצע התפילה שאין זה מעיקר הדין אלא מנהג (מ"ב כה, סא). העומד לבוש עם התפילין ושומע הציבור עומדים לומר כתר בתפילת מוסף ראוי שיחלוץ התפילין, ואם שומע הציבור כבר אומרים כתר או שאוחז באמצע תפילת שחרית יזיז התפילין ממקומו ויאמר כתר (עיי"ש ש"ע ט"ו, שם).

שאלות ליום השבת

ו. כיצד ינהג האוחז בפסוקי דזמרה כשהציבור מתחילים לומר 'הלל'?

אם נתאחר לביהכ"נס והתחיל להתפלל, ובאמצע פסוקי דזמרה התחילו הציבור באמירת ההלל, דינו כדלהלן:

בימים שגומרים בהם את ההלל ימשיך להתפלל ולא יפסיק לאמירת ההלל עם הציבור כיון שאם יפסיק לאמירת ההלל עם הציבור לא יוכל לברך הברכות שלפניה ולאחריה משום הפסק בפסוד"ו (מ"ב ס"י תכ"ב, סקט"ו), ואם התפלל כבר עד ישתבח יסיים ברכת 'שתבח' ויפסיק לאמירת ההלל עם הציבור ואח"כ ימשיך בתפילתו, ואחר שמו"ע יחזור ויאמר הלל בלא ברכה כנ"ל.

בימים שאין גומרים בהם את ההלל שדעת הרבה פוסקים שאין מברכים בהם על אמירת הלל, וממילא אין לחוש אם יפסיק הברכות יפסיק לאמירת הלל עם הציבור ואמירת מזמורי ההלל באמצע פסוקי דזמרה אינה נחשבת להפסק, כיון שהם שבת להקב"ה, וכמו המזמורים שמוסיפים בשבת (היינו, למנהג שאמרו שאומרים אותם אחר ברוך שאמר), אבל לא יברך עליה תחילה וסוף כי אמירת הברכות נחשבת להפסק באמצע פסוקי דזמרה, ויוצא יד"ח הברכות ב'ברוך שאמר' שקודם פסוד"ו ובישתבח' שאחר פסוד"ו (מ"ב ס"י תפ"ח, סק"ג, ושעה"צ אות ד', מ"ב ס"י תכ"ב, סקט"ו, ועיי"ש בשעה"צ אות ט"ז שבאופן כזה מרויחים דעת הרמב"ם הסובר שאין מברכין על הלל בדילוג אפי' בציבור) וכאמור לעיל (ס"ו) אחר שמו"ע יחזור ויאמר הלל בלי ברכה.

ובמקום שיש הרבה מנינים ויכול לומר הלל עם הציבור במנין אחר ימשיך בתפילתו, ואחר שמו"ע יאמר הלל עם הציבור במנין אחר (שעה"צ ס"י תפ"ח, אות ד').

ז. כיצד ינהג האומר הלל ביחידות באמירת פסוקי 'הודו לה'... יאמר נא'?

מי שאינו יכול לומר את ההלל עם הציבור יתדל לקרוא לב' אנשים כשמיגיע לפסוקי 'הודו', ויאמר בפניהם הפסוקים והם יענו אחריו דכשואמר 'הודו' משמע שאומר לאחרים, וכמו שעושים בביהכ"נס עם הש"ץ כדלעיל, ולענין זה אין חילוק בין ר"ח לימים שאומרים בהם הלל שלם ומ"מ בר"ח מרויח בזה שהוא כעין אמירת הלל בציבור ויכול לברך גם לדיעות שאין מברכין ביחידות (א"ר), ודוקא אם מצויים לפניו ב' אנשים, אבל אם אינם מצויים לפניו כגון, שאומר הלל בבית א"צ לחזר אחריהם (רמ"א ומ"ב ס"ב).

ח. האם מותר להפסיק לדברים שבקדושה באמצע אמירת ההלל?

לענין הפסק לדברים שבקדושה יש לחלק בין ימים שגומרים בהם את ההלל לימים שאין גומרים בהם (ש"ע ורמ"א ס"ד), וכדלהלן:

בימים שגומרים בהם את ההלל דין ההפסק לדברים שבקדושה כדן ההפסק בברכות קרי"ש, ולכן, אם הוא אוחז בין הפרקים היינו, במקום שמתחיל פרק חדש בתהילים (לפני 'בצאת ישראל', לפני 'לא לנו', לפני 'אתבתי', לפני 'הללו את ה'...', לפני 'הודו', ויש מוסיפים אף לפני 'מ' המצ' - מ"ב ס"י תפ"ח, סק"ה) יכול לומר פסוקי 'קדוש'... 'ברוך'... ו"א דה"ה 'מלוך'... שבקדושה אבל לא יאמר שאר קטעי הקדושה [נקדישך' אז בקול' ממקומך]... ויכול לענות 'אמן' על כל הברכות שבחזרת הש"ץ אבל לא יאמר 'ברוך הוא וברוך שמו', וב'מודים' יאמר רק 'מודים אנחנו לך', ובקדיש יכול לענות 'אמן יהא שמיה רבא...', ו'אמן' שאחר 'דאמירן בעלמא' אבל לא יענה שאר אמנים שבקדיש, וכן מותר לענות לברכו', ואם הוא אוחז באמצע הפרק לא יענה אמן על כל הברכות שבחזרת הש"ץ, רק ברכת 'הקל הקדוש' ו'שומע תפילה' ושאר הדברים דינם כבין הפרקים (ובע"ה בס"י ס' יתבאר עוד פרטי דינים בזה), ומ"מ בדיעבד אם הפסיק לדברים שאטור להפסיק בהם א"צ לחזור לראש (כמב' בס"א). בימים שאין גומרים בהם את ההלל דין ההפסק לדברים שבקדושה כדן ההפסק בין הפרקים של ברכות קרי"ש 'אפי' אם הוא אוחז באמצע הפרק וכפרטי הדינים שנת' לעיל בבין הפרקים.

ט. האם מותר להשען על סטנדר בשעת אמירת ההלל?

צריך לומר את ההלל מעומד משום שאמירת ההלל יש בה עדות על שבחו של מקום וניסים ונפלאות שעשה לנו ומצות עדות בעמידה (וסמך לדבר דכתיב [תהילים קלה, א - ב] 'הללו עבדי ה' שעומדים בבית ה'), ובדיעבד, אם אמר הלל מיושב יצא יד"ח אף בימים שגומרים בהם את ההלל (ש"ע ומ"ב ס"ד).

נח' המוסיקים עם מותר להשען ע"ג קיר או שולחן או סטנדר בשעת אמירת ההלל ל"א דסמיכה כשישיבה, ו"א דבנ"ד אין אומרים כן (עיי"ש בה"ל ד"ה מעומד מה שהאריך בזה), ובמקום הצורך יש להקל, ולכו"ע מותר להשען אם אינו נשען בחוזק באופן שאם יטלו מתחתיו הדבר שנשען עליו לא יפול על הארץ (בה"ל שם).

י. האם מותר לקרוא את ההלל בעל פה שלא מתוך הסידור?

מדינא מותר לקרוא את ההלל בע"פ ואין לחוש להא דקיי"ל 'דברים שבכתב

אי אתה רשאי לאמר על פה' משום פסוקים אלו שגורים בפי כל, ומ"מ יש להזהר שלא לעשות כן רק אם הוא בטוח שלא יטעה כלל באמירת ההלל ע"י הקדמת תיבה לחברתה, או שיחסר איזה תיבות כאמור לעיל, או שיטעה בין הפסוקים שב'ל' לנו' לפסוקים הדומים להם בתהלים קל"ה (בה"ל ס"י מ"ט ד"ה כנון).

נוהגים לחלוץ התפילין לפני תפילת מוסף כמו שאין מניחים תפילין ביו"ט מפני שהוא בעצמו אות, כן יש לנהוג בר"ח לכה"פ בשעה שמזכירים קרבנות היום (וזכירה זו היא עצמה אות), ועוד, שכיון שאומרים קדושת 'כתר' אין נכון ללכת בכתר של תפילין, ומי ששכח והתחיל להתפלל מוסף עם התפילין אין צריך לחלוץ התפילין באמצע התפילה שאין זה מעיקר הדין אלא מנהג (מ"ב כה, סא). העומד לבוש עם התפילין ושומע הציבור עומדים לומר כתר בתפילת מוסף ראוי שיחלוץ התפילין, ואם שומע הציבור כבר אומרים כתר או שאוחז באמצע תפילת שחרית יזיז התפילין ממקומו ויאמר כתר (עיי"ש ש"ע ט"ו, שם).